

A MATANZA DOS COCHOS

Úa tradición
qu'acaba

↓ Everardo Fernández González

A tradición da matanza dos cochos, tan arreigada qu'era tida talmente como úa festa, pouco a pouco vai desaparecendo. Na Roda (Tapia) pouco ye falta pra desaparecer del todo. ¿Cuáles son os motivos? El primeiro é que na maioría das casas nun quedamos máis qu'os veyos y nun é que nun nos guste el cocho — ¡vaya se nos gusta! —, pro nun lo podemos comer. ¡Qué llástima!

Pra os que somos da mía época, nun hai carne nin prato que máis nos farte a todo placer, pro eso é historia pasada, aunque nunca esquecida. Falando d'história — y se nun vos canso muito —, vou fer úa pouca de cómo era a crianza d'estos animalí-os. Lo primeiro qu'había que ter pra fer úa matanza eran os cochos. Pra eso había qu'ir comprallos a os mercados ou a dalgúa casa, que las había que tían úa cocha, ou máis d'úa, pra criar. Ese llabor da crianza fíase con máis d'un ano d'anticipación eos produtos del que se coyía na casa: patacas, farina de meiz, berza, nabos cocidos, as llavaduras dos cacharros... Antías nun s'usaban deterxentes como agora y os pensos compostos nun los había nin se sabía lo qu'eran. ¡Vaya cochos que se fían! Chegaban a pesar hasta catorce arrobas gallegas y d'ei pr'arriba muitas veces. Aquello era un producto ecolóxico, como se dice agora.

Eran os animales máis mimados da casa. ¡Cómo yes gustaba que los rascasen! Deitábanse y daban us gruñidos como dando as gracias. As mueres eran as que los ciudaban y mimaban. Pro eso nun quita

qu'esas mesmas personas, que tanto los cuidaban y mimaban, al hora de matallos nun se convertisen en verdadeiros verdugos, tanto homes como mueres.

Al ir chegando el mes de diciembre — que, según dicen os entendidos, é el mejor mes pra matanza — xa s'empezaba a mirar cómo andaba a llúa porque dicían qu'era el momento máis apropiado conto tula nel menguante. Avisábase el matachín con un mes d'anticipación pollo menos, ou máis, porque nese tempo os del oficio andaban muy azaquiados. Un semana antías del día posto, as amas empezaban a preparar os cacharros, limpiar el maseirón y enchello d'auga pra que nun perdiera al pelar, limpiar a máquina de picar carne, derritir a grasa pras morciyas, preparar corras llimpas pra lo que se precisara y muitas máis cousas que sempre faín falta. El vispora había qu'encher os bidóis d'auga pra tella preparada pra polla mañá, ter llena seca qu'arduvera ben, ir buscar el sal...

Chega el día. Hai que madrugar máis que de costumbre pra despachar antías de que chegue el *mastro* y os subalternos, que sempre son os mesmos ve-cíos qu'emparzan todos os anos. Empezan a chegar

puntualmente todos. Lo primeiro é tomar un café con un bon chorro de *corza*, pro con algo de nerviosismo. Así y todo, mentramentres qu'os bichos nun tñn mortos nun hai muita tranquilidá: el llabor nun é nada gracioso por muito que se diga. A conversación é pouca. Sale el matachín y detrás os axudantes, prepáranse os cuitellos... El máis grande é el de pinchar y púsase a mao ou tenlo un axudante mentres s'a-fái col gancho el xefe. Úa muyer ta col caldeiro preparado pra pañar el sangue pras morciyas y col cazapello de fer as papas pra revolvello depresa de paso que sale a chorro del cocho antias que cuaye. Se hai dalgúa muyer máis disposta, axuda tamén a aguantar; agora acabáronse as fregas y os mimos. El piñón máis práctico agarra pollas patas de delante y... ¡al ataque!

Vénseme a memoria aquela fábula de Samaniego que tantas veces llin condo iba á escola. Empezaba con aquellos versos de «*Envidiando la suerte del cochino, / un asno maldecía su destino / "Yo —decía— trabajo y como paja, / él come barina, berza y no trabaja / a mi me dan palos cada día, / a él le halagan y rascan a porfía"*». Pro el asno, al ver lo que fían col cocho na matanza, cambia de parecer: «*Dijo entre sí el jumento: / "Si en esto para el ocio y los regalos / al trabajo me atengo y a los palos"*».

Xa pasóu a trebusía. Desque tñn os animalíños mortos, a tranquilidá é total. El auga xa ta fervendo ou a punto de ferver, métese el cocho dentro del maseirón, dáseyes un repaso a os cuitellos y... a pelar. El matachín ponse na cabeza y os demáis pol resto del corpo y, de paso que se vai pelando, empezan os parzamiques. Y, falando de parzamiques, tamén se me vén á memoria el qu'escribú Manuel García-Galano, «El mundo é chao», nel sou llibro *Parzamiques*. Presentábanos *Galano* a matanza núa casa y a

Dous cochos aporondando nos chambariles

ún dos axudantes, Manuel de Morís, qu'era un home mui lllido y que tuvera na Habana, dándoyes a os demáis úa esplicación da travesía que fixeran al Atlántico dous aviadores españoles, Barberán y Collar. Al dicir nel medio da conversación qu'el mundo era redondo, Xusto, el matachín, soltóu: «*¿Tu qué dices, bo, qu'el mundo é redondo? Tu tresbimbas, el demonio me lleve*». Manuel tentóu de convencello botando mao d'úa naranxa, pro el matachín, arrufado y enchipado, díxoye: «*¡Nun penses que porque tuviche na Habana me vas meter os didos pollos oyo!* ¿*Ques dicirme cómo van a terse deretos os homes que teñan na veira de baxo da naranxa cos cravos das galochas pra riba?*». El parzamiqe acaba así: «*Manuel miróu a Xusto con un visaxe na cara que me parecú de dolo, pousóu a naranxa y, poñéndose outra vez a pelar nel cocho, dixó: "Vamos falar d'outra cousa"*».

Eu tamén vou dar por acabado este relato volviendo a lo que dicía al comenzo; que lo da matanza por esta zona vai acabándose. Muitos dos qu'inda comen d'este manxar qu'é el cocho morto, llévanlos al matadeiro ou cómpnanlos allí xa pelados y amañados y é muito meyor, porque neste sito el sacrificio é muito menos cruento. A verdá é qu'a forma de matellos nas casas é un verdadeiro crime, pro a tradición é a tradición.

Y agora que nun tñn as muyeres na casa, vou tostar us torrecíos na tixella, que me gustan muito y van saberme a gloria.

El matachín y os axudantes tendo mao del cocho y dispostos pra matanza